

Handläggare
Elin Sylvan
Telefon: 08-50825473

Till
Socialnämnden
2023-08-29

Remiss av Motion om ett förbud mot lustgasförsäljning i Stockholm

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2023/377

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en motion från Dennis Wedin (M) om att ändra i stadens lokala ordningsföreskrifter och införa tillståndsplikt för försäljning över hela staden från kl. 21.00 i syfte att motverka försäljning av lustgas på allmän plats.

Södermalms stadsdelsnämnd fick i mars 2023 utifrån Polismyndighetens inrådan beslut från Kommunfullmäktige om ett utökat tillståndskrav för tillfällig försäljning på delar av Södermalm nattetid från 21.00. Avsikten var att ge polisen verktyg att agera mot lustgasförsäljning utifrån bestämmelser i ordningslagen på platser där det varit ett utbrett problem. Motionens författare föreslår att hela staden ska följa detta exempel. I stora delar av stadens centrala delar och i flera ytterstadscentrum finns, i stadens lokala allmänna ordningsföreskrifter, redan ett krav på tillstånd från polismyndigheten för att få bedriva tillfällig försäljning, oavsett tid på dygnet.

Ett problem med exakta gränsdragningar för var ordningsföreskrifterna gäller är precis som motionens författare skriver, att försäljningen kan flytta direkt utanför gränsen vilket också kan uppstå med ett exakt klockslag för regelverket. Samtidigt ska förbud eller tillståndskrav vara motiverade av en problembild vilket inte tycks vara fallet för alla områden i staden. Möjligheterna att införa en utökad tillståndsplikt för platser där det finns ett uttalat problem med lustgasförsäljning bör däremot vara möjligt och hanteras av stadsdelsförvaltningarna lokalt i samråd med polisen.

I övrigt behöver frågan om regelverket kring lustgas ses över nationellt, och en statlig utredning pågår.

Förvaltningen överlämnar detta tjänsteutlåtande till socialnämnden som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat en motion om att Stockholms stad ska ändra i de lokala ordningsföreskrifterna. Motionen är skriven av Dennis Wedin (M). Övriga remissinstanser är Stadsledningskontoret, Socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Polisregion Stockholm. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2023-09-01.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 23 augusti. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 24 augusti.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat en motion från Dennis Wedin (M) om att ändra i stadens allmänna lokala ordningsföreskrifter och införa tillståndsplikt för tillfällig försäljning över hela staden från kl. 21.00. Detta i syfte att motverka försäljning av lustgas på allmän plats. Tillståndsplikten avser all tillfällig försäljning, inte bara försäljning av lustgas specifikt och ger polisen rätt att använda ordningslagen för att bötfälla och avvisa försäljare.

Södermalms stadsdelsnämnd har föreslagit och fått beslut från kommunfullmäktige om en sådan förändring i ordningsföreskrifterna efter att polisen påvisat en problembild kopplat till vissa platser. Omkring Medborgarplatsen och Mariatorget har lustgas sålts öppet i anslutning till krogmiljöerna och i parkerna däromkring. Eftersom lustgas säljs oreglerat i nuläget men samtidigt har skapat otrygghet och flera olika sorters problem har lösningen för polisen varit att angripa frågan utifrån ordningsföreskrifter och regler om tillståndsplikt för tillfällig försäljning. Motionens författare föreslår att staden ska följa Södermalms stadsdelsförvaltnings exempel och införa tillståndsplikt för försäljning efter kl. 21.00 över hela staden.

Motionens författare föreslår att tillfällig försäljning ska bli tillståndspliktig över hela staden istället för som nu på avgränsade

platser. Detta för att minska risken att försäljarna av lustgas flyttar försäljningen direkt utanför området som omfattas av tillståndsplikt. Vidare beskrivs i motionen att intentionen med ändringen i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna är att komma till rätta med de ordningsstörningar och den brottslighet som kan vara kopplad till försäljningen. I motionen lyfts svarta inkomster, droghandel, kopplingar till gängkriminalitet och de brott som polisen varnat för kopplat till lustgasen i form av rån, våldsbrott och sexualbrott.

Jämställdhetsanalys

Bland unga är användningen av lustgas lika vanlig hos båda könen, enligt data från CANs nationella skolundersökning 2022¹. Försäljarna runt krogmiljöerna är oftast män, många gånger från ytterstadens utsatta områden. När försäljning som kan anas ha kopplingar till annan brottslig verksamhet sker öppet i gatumiljö, och mestadels av män, kan det skapa en otrygghet, kanske särskilt för unga kvinnor. Förslagen i motionen bedöms inte ha någon uppenbar påverkan på frågor kopplade till jämställdhet.

Barnkonsekvensanalys

Förslagen i motionen syftar delvis till att skydda barn, unga och unga vuxna mot konsekvenser av att använda lustgas. Intentionen är god, dock skulle troligen inte förslagen få så stora skyddande konsekvenser för lustgasanvändning bland barn och unga så länge det är tillåtet att sälja i butik och online till privatpersoner.

Förvaltningens synpunkter och förslag

I stora delar av innerstaden, i city och Gamla Stan samt i centrala delar av Hässelby gård, Farsta centrum och Skärholmens centrum samt i anslutning till tunnelbanestationer och begravningsplatser finns redan ett krav på tillstånd från Polismyndigheten för att få bedriva tillfällig försäljning. Denna tillståndsplikt gäller dygnet runt i enlighet med stadens lokala allmänna ordningsföreskrifter om tillfällig försäljning.²

Det har så vitt socialförvaltningen känner till inte inkommit några liknande förslag från polisen avseende förändringar i ordningsföreskrifter för andra områden än vissa delar på Södermalm. Troligen beror det på att problemet med lustgasförsäljning varit störst i anslutning till krogmiljö, särskilt på Södermalm och i city (där tillståndsplikt redan råder dygnet runt) som är de krogstätaste platserna.

I en stadsövergripande arbetsgrupp kring problem med lustgas lyfts bland annat av bostadsbolagen i ytterstaden att problemen med dumpning av lustgastuber där är omfattande. Samtidigt

¹ [CAN, Kortfakta, Lustgas bland unga 2022](#)² [Allmänna lokala ordningsföreskrifter i Stockholm](#)

uppmärksammas synlig försäljning inte där på samma sätt som i innerstaden av exempelvis fältassistenter, trygghetssamordnare och andra yrkesgrupper. Det tycks främst ha varit på platser där tillståndsplikt numera gäller, som försäljningen varit ett synligt problem.

Ett problem med exakta gränsdragningar för var ordningsföreskrifterna gäller kan, precis som motionens författare skriver, vara att försäljningen flyttar direkt utanför området som omfattas av tillståndsplikt. Det samma kan även gälla exakta klockslag för regelverket. Samtidigt ska förbud vara motiverade av en problembild vilket inte tycks vara fallet ens på hela Södermalm. Stadsdelsförvaltningen har utifrån polisens önskemål sökt om utökat tillståndskrav på platser där försäljningen varit ett problem. Möjligheterna att följa Södermalms stadsdelsförvaltnings exempel för platser där det finns ett uttalat problem med lustgasförsäljning bör däremot vara möjligt och bör beslutas lokalt i samråd mellan lokalpolisområden och stadsdelsförvaltningar.

Användningen av lustgas är problematisk, men försäljningen sker inte i första hand genom gatuförsäljning utan snarast via e-handel med möjlighet till utkörning. I ytterstadsområden, för fastighetsägare och även på innerstadens hotell är dumpning av lustgasbehållare ett större problem än synlig försäljning. Staden behöver fortsätta arbeta med gemensamma krafter för att minska problem kopplade till både användning och nedskräpning. Ändringar i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna över hela staden får troligen en marginell effekt på problembilden.

För att komma till rätta med användningen behövs förändringar på nationell nivå, exempelvis genom reglerade möjligheter att sälja lustgas till privatpersoner. Möjligheterna till reglering genom lagändringar ses över i en statlig utredning som ska redovisas den 31 oktober 2023. Det finns därför även anledning att invänta beslut kopplat till annan reglering av lustgasförsäljning specifikt, istället för att skapa regelverk som påverkar all form av försäljning. Regelförändringar på nationell nivå kopplat till försäljning bör även ha betydligt större positiv inverkan på barn och ungas användning.

Förvaltningens ståndpunkt är att det fortsatt ska vara möjligt att sälja exempelvis lotter, eller Situation Stockholm utan tillstånd från polismyndigheten på platser där det inte stör ordningen. Ett generellt krav på tillstånd för försäljning på samtliga platser i hela Stockholm riskerar att få konsekvenser som inte är önskvärda i en öppen och inkluderande stad. Föreskrifter får enligt ordningslagen 3 kap 12§³ inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

I Bollnäs kommun antog kommunfullmäktige i maj 2023 ett förslag om ändrade ordningsföreskrifter avseende att förbjuda innehav av lustgas på allmän plats i hela kommunen. Länsstyrelsen Gävleborg upphävde dock kommunens beslut med bland annat hänvisning till att det är inte är befogat ur ordningssynpunkt med ett förbud i hela kommunen och att det saknas någon utredning eller skäl för att samtliga offentliga platser ska omfattas av förbud mot lustgas. Detta kan även vara ett argument mot att införa ordningsföreskrifter med tillståndspflicht för försäljning i hela Stockholms stad, när problembilden inte finns tydligt beskriven eller utredd för samtliga platser.⁴

Förvaltningen överlämnar detta tjänsteutlåtande till socialnämnden som svar på remissen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Motion om ett förbud mot lustgasförsäljning i Stockholm

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-08-17
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2023-08-17